

UPPSALA
UNIVERSITET

Att samarbeta med Uppsala universitet

Förutsättningar för uppdrags- och samverkansforskning

Uppsala universitet – Sveriges första universitet

Uppsala universitet har två huvuduppgifter – vi forskar och undervisar. Bredden är stor och nivån är hög. Bakom vår 550-åriga framgångsresa ligger insikten att kunskap och förståelse är det som skapar ett bättre samhälle. Universitetet behövs därför som utbildare och utvecklare, men också som aktiv part i samhällsdebatten och som samverkanspartner.

I allt vårt arbete strävar universitetet efter att vara en positiv kraft som är både lyhörd och konstruktivt kritisk. Behoven universitetet förväntas tillfredsställa är många och ofta komplexa. Vi utvecklar ständigt nya utbildningar och öppnar dörrarna för nya forskningsområden. Ofta anpassar vi oss efter arbetsmarknadens och företagens behov, men samtidigt är vi måna om att värna den akademiska friheten och studenternas rätt till en utbildning som ger en hållfast grund att stå på även när arbetsmarknaden förändras.

Balansen är viktig. Den kompetens som finns inom universitetet är stor och håller hög internationell standard, inom många områden bland den bästa i världen. Förtroendet är vår viktigaste tillgång och är ett fundament för att forskarnas insikter och upptäckter ska få genomslag så att utvecklingen och förändringen av vår värld kan vila på vetenskaplig grund.

Universitetet får ofta förfrågningar om att samverka. Vi gör gärna det, men bara tillsammans med dem som delar våra avsikter, drivkrafter och grundvärderingar. Ett bra samarbete tjänar alla parter på. Tillsammans fyller vi kunskapsluckor, utvecklar samhället och bidrar till en bättre värld.

Välkommen till Uppsala universitet.

Anders Hagfeldt
Rektor

Att förstå varandras förutsättningar – vägen till bra samarbeten

Bra samarbeten ska ge mervärde för samarbetsparterna och förutsätter att relationen uppfattas som ärlig och rättvis. För detta krävs att samarbetsparterna har en gemensam uppfattning om samarbetets innehåll. Det är därför viktigt med en tydlig och lättbegriplig skriftlig reglering av samarbetsrelationen i form av ett avtal.

Att komma överens om samarbetets innehåll och hur det ska uttryckas i ett avtal är inte alltid enkelt. Universitetet ser ibland hur samarbetsprojekt belastas av långdragna och emellanåt onödigt komplicerade förhandlingsprocesser. Detta medför inte bara obehövligen transaktionskostnader för parterna utan riskerar även att dämpa entusiasmen inför nya spännande projekt. Vid Uppsala universitet är vi övertygade om att resan från idé till ingånget avtal kan förenklas och kortas i såväl tid som ansträngning. Detta genom en ökad förståelse för varandras förutsättningar och incitament.

Med detta material vill Uppsala universitet tydliggöra sina grundläggande förutsättningar för att samverka med det omkringliggande samhället inom forskningsområdet. Inom de ramar som beskrivs diskuterar universitetet mer än gärna hur samarbeten kan utformas för att ge bästa möjliga nytta för både er och oss. Förhoppningen är att åstadkomma såväl bättre projekt som en kortare väg från idé till påbörjat samarbete.

Välkommen att samarbeta med Uppsala universitet.

Per Abrahamsson
Biträdande universitetsdirektör och Akademiombudsman
(chef för juridiska avdelningen vid Uppsala universitet)

Universitetet - en svensk myndighet

Uppsala universitet är en myndighet och omfattas följaktligen av det offentlighetsrättsliga regelverk som gäller för alla svenska myndigheter, bland annat skyldighet att arkivera inkomna handlingar och lagstiftning kring offentlighet och sekretess. Vidare är universitetet skyldigt att beakta ett antal EU-regleringar, så som t.ex. EU:s statsstödsregelverk.

Myndigheter får endast vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen. Med detta menas att lärosätets verksamhet ska vara begränsad till de uppdrag och mandat som universitetet har att verka inom. Universitetets uppdrag och mandat framgår av gällande lagstiftning, förordningar och föreskrifter och det regleringsbrev som årligen utfärdas av Regeringen.

Något som särskiljer svenska lärosäten från andra organisationer är det så kallade lärarundantaget, vilket behandlas senare i denna broschyr.

Uppsala universitets samverkan med det omkringliggande samhället möjliggörs och begränsas alltså av vad som är lagligen tillåtet för universitetet.

Två möjliga samarbetsformer inom forskning

Uppsala universitet välkomnar samarbeten då dessa främjar såväl det egna vetenskapliga arbetet och undervisningen som att effektivt nå ut med kunskap från universitetet till nytta för samhället. För att universitetet ska kunna engagera sig i samarbeten krävs det att samarbetena ligger i linje med universitetets övergripande uppdrag, att samarbetena präglas av kvalitet, transparens och tydlighet samt att de följer gällande lagar, riktlinjer och etiska principer tillämpliga för universitetet. Universitetet månar om att samarbetena inte ska rubba allmänhetens förtroende för eller inskränka universitetets möjligheter att bedriva fortsatt forskning och utbildning. Samarbeten förutsätter skriftliga avtal.

Inom forskningen finns det två möjliga samarbetsformer i form av uppdragsforskning och samverkansforskning. Eftersom de legala förutsättningarna är olika är det nödvändigt att i diskussioner om presumtiva samarbeten vara tydlig med vilken form som avses.

Utöver uppdrags- och samverkansforskning har universitetet möjligheter att ge externa användare tillgång till sina forskningsinfrastrukturer, så som beskrivs i avsnitt Forskningsinfrastrukturer, liksom att i begränsad omfattning åta sig konsultuppdrag kopplade till universitetets uppdrag.

Läraryndantaget

Vid svenska universitet tillämpas det så kallade läraryndantaget, vilket enkelt uttryckt innebär att så länge som inget annat överenskommit så äger forskaren rätten till sina forskningsresultat.¹ I fall där forskningsprojekt medför att resultat ska överföras eller tillgängliggöras genom licens till en samarbetspart eller uppdragsgivare måste universitetet komma överens med forskaren om att denna överför eller lämnar licensen. Ett alternativ är att forskaren avsäger sig rätten till resultaten till förmån för något av universitetets holdingbolag (av legala skäl är det inte lämpligt att universitetet själv övertar äganderätten). I dessa fall är det bolaget som ansvarar för eventuell överlåtelse eller licensiering till samarbetsparten. Mer om det senare i avsnittet Holdingbolagens roll i samverkan.

¹ Lag (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar, vilken stadgar att lärare är undantagna från den rätt arbetsgivare har till att inträda som ägare av arbetstagares uppfinningar. Genom sedvana har läraryndantaget kommit att omfatta mer än bara uppfinningar och en bredare kategori anställda än endast "lärare". Vid Uppsala universitet har rektor klargjort läraryndantagets omfattning genom Riktlinjer avseende intellektuella tillgångar skapade vid Uppsala universitet.

Uppdragsforskning

Uppdragsforskning är vad det heter, nämligen att universitetet genomför forskning på uppdrag från annan. Universitetet är skyldigt att ta ut avgift för uppdrag som helt täcker universitetets kostnader för det aktuella projektet – full kostnadstäckning.

Det finns inga formella hinder mot att uppdragsgivaren övertar ägandet av resultaten från uppdraget men i vissa fall är det tillräckligt med att uppdragsgivaren erhåller en nyttjanderätt. Ytterst är detta en fråga för uppdragsgivaren och universitetet att komma överens om, varvid den utförande forskarens preferens kommer att vara styrande för universitetet. Ägandeövergångar eller nyttjanderätter ska regleras i det uppdragsforskningsavtal som tecknas mellan uppdragsgivaren och universitetet innan arbetet påbörjas.

Uppdragsforskning ska medföra forskningsnytta för universitetet, vilket i regel innebär att resultaten ska kunna publiceras och presenteras i akademiska sammanhang och komma fortsatt forskning och undervisning till nytta. Universitetet är mån om att detta sker under kontrollerade former och med beaktande av eventuell konfidentialitet, liksom att uppdragsgivaren bereds möjlighet att skydda resultat innan offentliggörande. Därför erbjuder universitetet regelmässigt att resultaten inte sprids utan att uppdragsgivaren först informerats och har beretts möjlighet att senarelägga spridningen en rimlig tid, vanligtvis 90 dagar från att uppdragsgivaren informerats. Processen för spridning av forskningsresultat och vilka möjligheter uppdragsgivaren har att skydda resultat innan spridning ska vara reglerad i uppdragsforskningsavtalet. Angående lagliga möjligheter för universitetet att skydda information genom hemlighållande, se avsnitt Sekretess.

Universitetet utför sina forskningsuppdrag med den omsorg och noggrannhet som följer av att vara en framstående forskningsorganisation. Då forskning till sin natur är en experimentell verksamhet har universitetet inte möjlighet att lämna garantier för forskningsresultatens kommersiella användbarhet eller garantera att resultat inte är i konflikt med någon befintlig immaterialrätt.

Som svensk myndighet åligger det universitetet att vara försiktig med att göra åtaganden som kan medföra oskäliga konsekvenser för svenska staten. Universitetet kräver därför att uppdragsforskningsavtal inkluderar rimliga skadeståndsbegränsningar.

Universitetet tillhandahåller ett mallavtal för uppdragsforskning.

Samverkansforskning

Samverkansforskning utgörs av när universitetet bedriver forskning tillsammans med en eller flera andra, såsom t.ex. företag, andra universitet och/eller institut. Inom samverkansforskning bidrar samtliga parter med resurser, t.ex. i form av ekonomiska medel, material och befintlig kunskap.

I och med att universitetet inte ersätts för samtliga sina kostnader för samverkansprojekt kan samverkan inte medföra att samverkansparter erhåller rätt till bakgrundskunskap eller resultat från universitetet med mindre än att separat och marknadsmässig ersättning utgår för detta. EU:s statsstödsregler medför att ett felaktigt erhållande av sådana rättigheter kan anses som otillåtet statsstöd och resultera i återbetalningsskyldighet för samverkansparten av stödet som mottagits.

Samverkansforskning ska medföra forskningsnytta och därför förbehåller sig universitetet alltid möjligheten att kunna publicera sina resultat och att de kan nyttjas i fortsatt forskning och undervisning. Detta gäller även när universitetets resultat slutligt kan komma att ägas av en samverkanspart eller att en samverkanspart har rätt till licens till sådana resultat.

Universitetet är mån om att spridande av resultat sker med beaktande av eventuell konfidentialitet och samarbetsparters intresse av att resultatet skyddas innan det offentliggörs. Därför accepterar universitetet regelmässigt att spridande inte sker utan att samarbetsparterna först informerats och, vid behov, beretts möjlighet att senarelägga spridningen en rimlig tid, vanligtvis 90 dagar från att samverkansparten informerats. Processen för spridning av forskningsresultat ska vara reglerad i projektavtalet. Angående lagenliga möjligheter för universitetet att skydda information genom hemlighållande, se avsnitt Sekretess.

Som svensk myndighet åligger det universitetet att vara försiktig med att göra åtaganden som kan medföra oskäliga konsekvenser för svenska staten och därför behöver projektavtal innehålla rimliga skadeståndsbegränsningar.

Universitetet tillhandahåller mallavtal för samverkansforskning.

Sekretess

Som myndighet har universitetet inte möjlighet att skydda information genom hemlighållande i större utsträckning än vad som följer av svensk lagstiftning. Offentlighets- och sekretesslagen (OSL) innehåller regleringar som tar sikte på bl.a. just uppdragsforskning och samverkansforskning. Värt att notera är att lagstiftaren ansett att uppdragsgivarens/samarbetspartens ("den enskildes") förväntan av att viss information hemlighålls vid universitetet ("myndigheten") är relevant vid universitetets bedömning av om informationen omfattas av sekretess. Universitetets bedömning gällande sekretess kan överklagas till svensk domstol, vilken ytterst avgör om viss information omfattas av sekretess.

Universitetets eventuella åtaganden att hemlighålla information måste alltid villkoras på så sätt att universitetet kan efterleva svensk lagstiftning.

Uppdragssekretess anges på följande sätt i Offentlighets- och sekretesslagen (OSL 31:12):

Sekretess gäller för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för en enskilds räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs.

...

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. Hos universitet och högskolor gäller sekretessen dock i högst tio år. Hos Patent- och registreringsverket gäller sekretessen i högst femtio år.

Samverkanssekretessen anges på följande sätt i Offentlighets och sekretesslagen (OSL 24:5):

Sekretess gäller hos universitet och högskolor för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat som har lämnats eller kommit fram vid sådan forskning som efter överenskommelse bedrivs i samverkan med en enskild, om det måste antas att den enskilde har deltagit i samverkan under förutsättning att uppgiften inte röjs.

...

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tio år.

Uppdragsforskning jämfört med samverkansforskning

Följande är en schematisk uppställning av skillnader mellan uppdragsforskning och samverkansforskning.

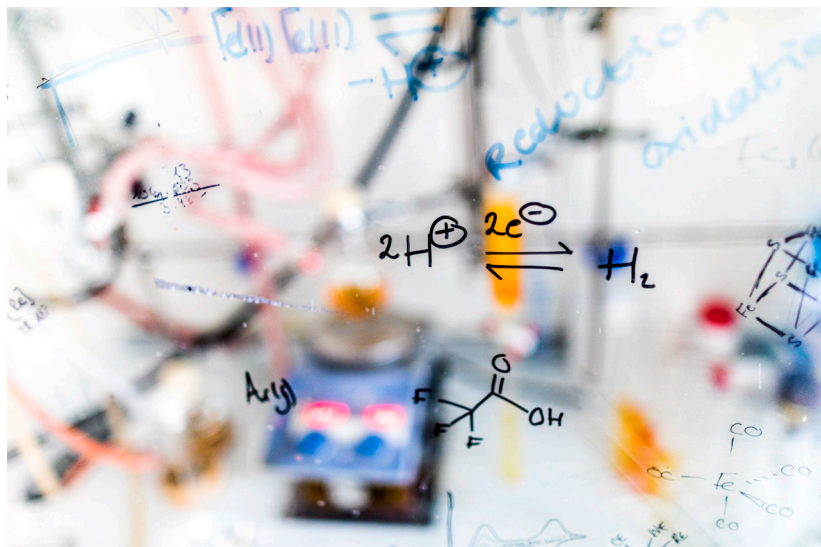
	Uppdragsforskning	Samverkansforskning
Projekttyp	Uppdragsgivaren "äger" forskningsfrågan.	Forskningsfråga av gemensamt intresse för parterna.
Finansiering	Uppdragsgivaren står för hela projektkostnaden enligt principen om full kostnadstäckning.	Samtliga involverade parter bidrar. Betalningar kan ske till lärosätet men då som ekonomiskt bidrag.
Publicering	Universitetet förbehåller sig rätten att publicera resultaten.	Universitetet förbehåller sig rätten att publicera resultat som universitetspersonal varit delaktiga i att ta fram.
Rättigheter	Uppdragsgivaren kan ges ägande eller långtgående rättigheter till resultaten. Lärosätet förbehåller sig rätten att nyttja resultaten i fortsatt egen akademisk verksamhet (forskning och undervisning).	Ägandet av resultat genererade av universitetet kvarstår hos universitetet eller forskaren. Överlåtelse eller licens förutsätter tillkommande marknadsmässig ersättning.
Sekretess	Sekretess enligt Offentlighets- och sekretesslagen 31 kap 12 §.	Sekretess enligt Offentlighets- och sekretesslagen 24 kap 5 §.

Holdingbolagens roll i samverkan

Universitetet har ett holdingbolag (Uppsala universitet Invest AB) med dotterbolag, bl.a. ett projektbolag. Projektbolaget kan involveras vid kommersiellt nyttiggörande av forskningsresultat framtagna vid universitetet. Projektbolaget involveras främst i fall där projektbolaget bedömer att det finns kommersiell potential i forskningsprojekt.

Ett annat av holdingbolagets dotterbolag kan engageras som förvaltningsbolag för att agera ägare och förvaltare av rättigheter i forskningsresultat i de fall där projektvillkoren medför att det är olämpligt att den fysiska upphovsmannen har denna roll. Förvaltningsbolaget är mottagare av rättigheter i forskningsresultat till dess att rättigheterna har kunnat överföras till en samarbetspart, på annat sätt upplåtits i samband med ett forskningsprojekt eller att de återförts till upphovsmannen.

För att kunna aktivera förvaltningsbolaget krävs att det finns finansiering av förvaltningsbolagets kostnader för förvaltningen av resultaten. Sådan finansiering kan vara budgeterad redan i projektbudgeten eller överenskommas med intressenter på annat sätt.

Forskningsinfrastrukturer

En forskningsinfrastruktur utgörs av en anläggning, resurs och därmed sammanhängande tjänst som universitetet använder för att genomföra forskning. Det kan t.ex. vara viss utrustning, en teknologiplattform, databaser, samlingar eller vetenskaplig specialkompetens eller en kombination av dessa som tillhandahålls till användare utanför infrastrukturens verksamhet.

Uppsala universitet har inom ramen för sina uppgifter möjlighet att ge externa användare tillgång till sina forskningsinfrastrukturer även när det inte är del av uppdrags- eller samverkansforskning. Villkoren för en extern användares tillgång skiljer sig mellan infrastrukturer men ska finnas fastställda och tillgängliga för varje forskningsinfrastruktur.

Avgiften för tillhandahållandet av forskningsinfrastrukturen bestäms enligt principen om full kostnadstäckning eller, när det är nödvändigt för att undvika snedvriden konkurrens, utifrån marknadsmässiga grunder.

Se mer om Uppsala universitets forskningsinfrastrukturer på www.uu.se.

Kontakt

Som samarbetspartner till Uppsala universitet bör du i första hand diskutera samarbetet med din kontakt vid den aktuella enheten vid universitetet.

För frågor om nyttiggörande av forskning genom samverkan hänvisas till Avdelningen för forsknings- och samverkansstöd.

Personal och studenter vid universitetet som har frågor om nyttiggörande av egna resultat hänvisas till Uppsala universitet Innovation.

För ytterligare information samt kontaktuppgifter, besök www.uu.se.